

*Szkoła Podstawowa nr 6
im. Romualda Traugutta w Lublinie*

ul. Czwartaków 11, 20-045 Lublin, tel./fax. (81) 533-02-35
e-mail: sp6@sp6.lublin.pl, ePUAP:/sp6lublin/skrytka, www.sp6.lublin.pl

PROGRAM

POPRAWY EFEKTYWNOŚCI KSZTAŁTOWANIA POSTAW UCZNIÓW

I RESPEKTOWANIA NORM SPOŁECZNYCH

W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 6

IM. ROMUALDA TRAUAGUTTA

W LUBLINIE

/w związku z poleceniem Lubelskiego Kuratora Oświaty na podstawie art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.) oraz § 13 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1270)/

*zaopiniowany pozytywnie
przez Radę Pedagogiczną Szkoły
Podstawowej nr 6 im. Romualda Traugutta
w Lublinie*

Opiniująca Uchwała nr 21/2016/2017
z dnia 5 kwietnia 2017

*zaopiniowany pozytywnie przez Radę
Rodziców*

5 kwietnia 2017

uzgodniony z organem prowadzącym

10 kwietnia 2017

zaakceptowany przez organ nadzorujący

.....

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	3
2. CELE PROGRAMU	4
3. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	5
4. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	6
5. DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE NAUCZYCIELI W INTEGRACJI WEWNĄTRZPRZEDMIOTOWEJ	8
6. DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ TOWARZYSZĄCYCH.....	12
7. EWALUACJA PROGRAMU	14
8. BIBLIOGRAFIA REKOMENDOWANA DLA REALIZATORÓW PROGRAMU	14

1. WPROWADZENIE

Program poprawy efektywności kształtowania postaw uczniów i respektowania norm społecznych w Szkole Podstawowej nr 6 im. Romualda Traugutta w Lublinie - zwany dalej programem, dotyczy pracy szkoły w obszarze dydaktyki i wychowania.

Dokument powstał na podstawie wniosków z ewaluacji zewnętrznej i ponownej analizy:

- realizowanych przez nauczycieli działań z uczniami;
- animacji różnorodnej aktywności uczniów z uwzględnieniem indywidualnego potencjału każdego dziecka;
- wysokich wskaźników efektywności pracy dydaktycznej, możliwych do osiągnięcia przez dzieci, którym szkoła zapewnia poczucie bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego.

Program powstał w przekonaniu, że szkoła realizuje systemowe, zaplanowane i zintegrowane działania wychowawczo - profilaktyczne. Profesjonalna praca nauczycieli z uczniami jest procesem, w którym dzieci nabywają umiejętności korzystania z wewnętrznych i zewnętrznych zasobów po to, by osiągnąć wysokie kompetencje społeczne. Szkoła w ankietach przeprowadzonych po ewaluacji uzyskała dane, że przywołane w raporcie opisy mają niekiedy swoje źródło w nieadekwatnym do sytuacji rozpoznaniu i nazwaniu przez uczniów niektórych zjawisk w szkole. Przeprowadzona po ewaluacji zewnętrznej ankietę dotyczącą zjawiska przywłaszczania cudzej własności wykazała, że dzieci "kradzieżą" nazywają zagubienie drobnych przedmiotów, nieuważne pozostawienie, a następnie odnalezienie się rzeczy w szkole lub na zewnętrznych obiektach sportowych. Znaczącym powodem może być także niepełna, bo niedojrzała odpowiedzialność dzieci za słowo. Programując pracę wychowawczą ukierunkujemy ją zatem na rozwój tej indywidualnej kompetencji każdego dziecka.

Strategia opracowania programu uwzględniła wiek, specyfikę problemów i stopień ich nasilenia. Projektowane zadania sięgają do dobrych praktyk wewnątrzszkolnych z innym rozłożeniem akcentów dotyczących sfery przypomnienia, a także wspólnego z dziećmi oraz rodzicami respektowania zasad i norm społeczności naszej szkoły.

Etapy powstawania programu miały na celu udział wszystkich statutowych organów szkoły w procesach decyzyjnych dotyczących jego treści.

SŁOWNIK

Ilekcja mowa w dokumencie o uczniach, rodzicach, nauczycielach, wychowawcach, pracownikach i dyrekcji szkoły - dotyczy uczniów, rodziców, wychowawców, pracowników i dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 6 im. Romualda Traugutta w Lublinie.

Użyty w programie skrót *Pbp* odnosi się do metody komunikacji językowej autorstwa Marshalla Rosenberga.

2. CELE PROGRAMU

Cel ogólny programu:

Poprawa efektywności działań wychowawczych z uczniami w obszarze kształtowania postaw oraz przestrzegania zasad i norm społecznych.

Cele szczegółowe;

Uczeń:

- komunikuje się z rówieśnikami i dorosłymi bez agresji słownej i pozawerbalnej;
- swoim zachowaniem okazuje szacunek kolegom i dorosłym;
- przestrzega zasad nietykalności fizycznej osób i własności osobistej;
- w sytuacjach konfliktowych stosuje elementy negocjacji i mediacji rówieśniczych;
- w ramach samorządności inicjuje działania na rzecz społeczności szkolnej;
- świadomie włącza się w różnorodne działania o charakterze profilaktyki antydyskryminacyjnej.

Rodzice:

- współpracują z wychowawcą i nauczycielami;
- identyfikują cele programu z osiągnięciami swojego dziecka;
- uznają wartości, do których odnoszą się działania edukacyjne szkoły, opisane w Szkolnym Zestawie Programów Nauczania;
- uznają zasady i przestrzegają norm określonych w Statucie Szkoły i procedurach wewnątrzszkolnych;
- biorą udział w warsztatach organizowanych przez szkołę.

Nauczyciele:

- systematycznie realizują program podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- doskonalą metody pracy z uczniami;

- monitorują efekty swoich działań z uczniami;
- uczestniczą w ewaluacji programowanych działań.

Pedagog szkolny:

- wspiera nauczycieli, rodziców i uczniów w realizacji programu.

Pracownicy niepedagogiczni:

- znają cele programu;
- pomagają nauczycielom w przygotowaniu warsztatu pracy;
- komunikują dyrekcji szkoły i nauczycielom zdarzenia i sytuacje, które zagrażają realizacji celów.

Dyrekcja:

- monitoruje realizację programu;
- prowadzi stały nadzór nad realizacją zadań przez nauczycieli.

3. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Główne założenia do programu wypracowano w zespole nauczycieli różnych specjalności. Założenia wynikają z organizacji pracy szkoły określonej w ramowych planach nauczania i rozpoznanych potrzeb uczniów w zakresie doskonalenia kompetencji społecznych.

Założenia:

- treści programu uwzględniają specyfikę wieku rozwojowego uczniów i opisane zostały dla I i II etapu edukacji dzieci i młodzieży naszej szkoły;
- praca wychowawcza zintegrowana jest z treściami programów nauczania, a zadania do realizacji włączane są i precyzowane w planach pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli;
- z uwagi na procesowy charakter działań wychowawczych, podlegają one systematycznej autoewaluacji, której wyniki są omawiane w zespołach nauczycieli uczących daną klasę oraz z rodzicami;
- poprawie efektywności działań z uczniami podczas obowiązkowych zajęć edukacyjnych służą przedsięwzięcia towarzyszące, realizowane z rodzicami i partnerami szkoły;
- mocny akcent wychowawczy dotyczy animowania działań Samorządu Uczniowskiego.

Kształt programu jest wynikiem powtórnej analizy jakościowej problemów rówieśniczych, zasobów szkoły oraz relacji z rodzicami uczniów naszej szkoły, które w zdecydowanej większości tworzone są w zrozumieniu potrzeb dzieci i dobrej współpracy.

4. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

kwiecień - czerwiec 2017:

- przedstawienie programu wszystkim pracownikom szkoły, publikacja dokumentu na stronie www. i BIP SP6;
- zebrania z rodzicami - szczegółowe przedstawienie i omówienie programu oraz katalogu procedur naprawczych, które będą stosowane w sytuacjach nieprzestrzegania zasad zachowania i obowiązków ucznia; pozyskanie informacji zwrotnych oraz stworzenie klimatu dla efektywnej realizacji programu,
- wizualizacja inwentarza obowiązujących w szkole podstawowych zasad zachowania - stałe ekspozycje w salach lekcyjnych,
- zajęcia z wychowawcą przypominające obowiązki i prawa ucznia,
- kampania wyborcza do Samorządu Uczniowskiego promująca zasady wspólnoty szkolnej,
- modyfikacja zasad oceniania zachowania uczniów - nowelizacja Statutu Szkoły.

rok szkolny 2017/2018:

- integracja programu z działaniami profilaktycznymi we wspólnym dokumencie *Programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły*,
- uwzględnienie treści programu w planach pracy dydaktyczno - wychowawczej w integracji z treściami przedmiotowymi,
- przedstawienie rodzicom planów pracy wychowawcy klasy przygotowanych w oparciu o *Program wychowawczo-profilaktyczny szkoły*,
- organizacja warsztatów dla rodziców poświęconych realizacji zaplanowanych działań, ich monitorowanie w ramach nadzoru pedagogicznego dyrektora,
- **opracowanie planu nadzoru pedagogicznego** ze szczególnych uwzględnieniem nadzoru nad realizacją programu:
 - a) obserwacja zajęć z uczniami i uczestnictwo w spotkaniach z rodzicami,
 - b) ewaluacja obejmująca programowane działania,
 - c) organizacja doskonalenia zawodowego dotyczącego kompetencji wychowawczych, w tym zarządzanie konfliktem i współpraca z rodzicami,

- przygotowanie i przedstawienie raportu z ewaluacji działań ujętych w programie Radzie Pedagogicznej, Radzie Rodziców, Samorządowi Uczniowskiemu, wszystkim rodzicom uczniów.

5. DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE NAUCZYCIELI W INTEGRACJI WEWNĄTRZPRZEDMIOTOWEJ

I. Cel: Uczeń komunikuje się z rówieśnikami i dorosłymi bez agresji słownej i pozawerbalnej			
SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW	KRYTERIA OSIĄGANIA CELÓW	SPOSÓB MONITOROWANIA ZACHOWAŃ UCZNIÓW pod kątem osiągnięcia celów	SPOSOBY DOKUMENTOWANIA podejmowanych działań
1. Włączenie treści Programu wychowawczo-profilaktycznego w wybrane jednostki lekcyjne.	Zmniejszenie liczby uwag za zachowania agresywne o 50%.	w ramach nadzoru pedagogicznego obserwacja zachowań uczniów podczas zajęć obowiązkowych, przerw, korzystania z obiadów i pobytu w świetlicy	- wyszczególnienie celów programu w planach pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli, - dokumentacja dyrektora z obserwacji zajęć i innych form pracy uczniów w szkole, - dokumentacja z obserwacji uczniów sporządzana przez nauczycieli i wychowawców gromadzona w segregatorach EWD klasy
2. Realizacja programu „Porozumienie bez przemocy” podczas zajęć edukacji wczesnoszkolnej, plastyki, muzyki, języków i godzin z wychowawcą. Zakres treści programowych: - spostrzeżenia bez ocen - rozpoznawanie i wyrażanie uczuć - empatyczny odbiór.	50% uczniów stosuje strategie komunikacji Pbp podczas rozwiązywania wspólnie z wychowawcą i pedagogiem problemów oraz konfliktów rówieśniczych.	bank informacji zwrotnych od uczniów - sumowanie danych raz w miesiącu w ramach nadzoru pedagogicznego (ewaluacja wewnętrzna z wykorzystaniem "miękkiej" techniki ewaluacyjnej np. "gadająca ściana")	- informacja zwrotna od uczniów w formie zaplanowanej przez wychowawców w porozumieniu z pedagogiem szkolnym - raport z ewaluacji wewnętrznej
3. Wypracowanie wspólnie z uczniami kontraktów klasowych i kodeksu klasowego oraz umieszczanie ich w widocznym miejscu w sali.	Pojawienie się pochwał w dzienniku elektronicznym za inicjowanie działań na rzecz społeczności szkolnej.	analiza przez dyrektora i pedagoga liczby pochwał raz na dwa miesiące oraz przekazywanie danych rodzicom (losowo wybrane 2 oddziały - kl. I-III i IV-VII)	- poziom przestrzegania zasad kontraktu określony w klasowych kartach klasyfikacyjnych (materiały gromadzone w klasowych segregatorach EWD)

<p>4. <i>Wrażliwość na drugiego człowieka to moje zachowanie podczas zajęć w szkole...</i> - inspirowanie podczas zajęć edukacyjnych i nazywanie takich zachowań podczas lekcji. Tematyczne zadania otwarte w ramach języków. W ramach etyki/religii - animowanie wymiany uczniowskich doświadczeń.</p>	<p>Rosnąca tendencja zachowań empatycznych w relacjach rówieśniczych uczniów. Zaangażowanie uczniów w promowanie zgodnych z zasadami szkolnymi zachowań kolegów.</p>	<p>gromadzenie kolejnych numerów gazet, spotkania dyrekcji szkoły z członkami redakcji i opiekunami mediów szkolnych</p>	<p>- artykuły promujące przykłady właściwych zachowań uczniów w gazetach szkolnych, - plebiscyt SU na "bohatera miesiąca", - publikacje na szkolnej stronie www</p>
II. Cel: Uczeń swoim zachowaniem okazuje szacunek kolegom i dorosłym oraz szanuje cudzą własność			
<p>1. Włączanie w tok zajęć elementów programu „Porozumienie bez przemocy” w zakresie strategii , które wyrażają szacunek tj.: słuchanie uczuć i potrzeb, parafrazowanie, język działań pozytywnych, prośba o szczerą i informację zwrotną, wyrażanie dezaprobaty i uznania.</p>	<p>Zwiększenie do 98% sytuacji, w których uczniowie przestrzegają również podczas zajęć zasad: - szacunku; - nietykalności fizycznej osób; - nietykalności cudzej własności; - tolerancji dla zachowań lub wyglądu.</p>	<p>badania sondażowe prowadzone przez dyrektora i Samorząd Uczniowski z wykorzystaniem poczty szkolnej</p>	<p>- dziennik Uonet+, - protokoły spotkań Samorządu Uczniowskiego</p>

<p>2. Przeprowadzenie cyklu zajęć opartych na wspólnym czytaniu książki G.Kasdepke „Bon czy ton – savoir-vivre na co dzień” kl.I-III; realizacja wybranych treści autorskiego programu wewnątrzszkolnego "Savoir-vivre na co dzień” w klasach IV-VII.</p>	<p>Wysoka kultura osobista uczniów prezentowana podczas zajęć edukacyjnych, przerw i innych form aktywności uczniów w szkole. Wzrost liczby uczniów z bardzo dobrą i wzorową oceną z zachowania.</p>	<p>indywidualna informacja zwrotna przekazywana uczniom przez nauczyciela na zakończenie zajęć w sposób ustalony wspólnie z uczniami</p>	<p>- dokumentacja klasyfikacji - zestawienia zbiorcze ocen, - dziennik Uonet+</p>
<p>3. Systematyczne odwołania podczas zajęć do kontraktów z klasą i kodeksów klasowych opartych o zapisy w Statucie Szkoły.</p>	<p>W badaniu ankietowym 90% odpowiedzi uczniów potwierdza osiągnięcie celów – badania: diagnoza na początku roku szkolnego 2017/2018, po zakończeniu I i II semestru.</p>	<p>analiza indywidualnych kart samooceny ucznia podczas wystawiania przez wychowawców częstkowej, miesięcznej oceny zachowania.</p>	<p>- arkusz analizy zbiorczej ocen zachowania uczniów (dokument wychowawcy klasy zamieszczany w klasowych segregatorach EWD)</p>
III. Cel: Uczeń w sytuacjach konfliktowych stosuje elementy negocjacji i mediacji rówieśniczych.			
<p>1. Godziny wychowawcze z udziałem pedagoga szkolnego, dotyczące poznawania technik negocjacji i mediacji. Powołanie koła mediatorów rówieśniczych.</p>	<p>Aktywne uczestnictwo uczniów w przygotowaniu symulacji mediacji rówieśniczych w klasach VI i VII - zajęcia pokazowe z udziałem kolegów z klas młodszych</p>	<p>rejestrwanie symulacji z wykorzystaniem multimediiów</p>	<p>- informacja dotycząca omówienia działań uczniów zamieszczonych w protokołach spotkań z rodzicami</p>

2. Animowanie aktywności uczniów podczas zajęć wf, kiedy uczniowie stosują zasady <i>fair play</i> oraz opracowują regulamin szkolnej ligi z wybranej dyscypliny sportu.	Zwiększenie liczby uczniów, którzy chcą rozwiązywać problemy w ramach mediacji rówieśniczych	obserwacja spotkań poświęconych rozwiązywaniu przez wychowawców problemów i konfliktów uczniowskich przez pedagoga	- rejestr spotkań wychowawców z wychowankami, - rejestr mediacji szkolnych
IV. Cel: Uczeń w ramach samorządności inicjuje działania na rzecz społeczności szkolnej.			
1. Omawianie podczas zajęć propozycji uczniów związanych z planowaniem przedmiotowych przedsięwzięć tematycznych; podczas godzin z wychowawcą omawianie propozycji uczniów związanych z planowaniem uroczystości klasowych i konkursów szkolnych, w tym propozycji promowania stroju szkolnego.	Informacje pozyskane podczas klasowych wywiadów grupowych z uczniami potwierdzają, że propozycje uczniów są uwzględniane, analizowane z uczniami, a nauczyciele wspierają dzieci w realizacji ich pomysłów	obserwacja uczestnicząca dyrektora w spotkaniach Samorządu Uczniowskiego	- dokumentacja Samorządu Uczniowskiego, - dokumentacja fotograficzna i tekstowa zamieszczana na stronie szkoły
V. Cel: Uczeń świadomie włącza się w różnorodne działania o charakterze profilaktyki antydyskryminacyjnej			
1. Przeprowadzenie cyklu zajęć opartych na treściach poruszających problem inności i tolerancji - wspólne czytanie książki „Bajki uchodźców”; nawiązywanie do tematyki antydyskryminacyjnej podczas zajęć.	Brak sygnałów o zdarzeniach nieakceptowania lub wyśmiewania inności związanej z pochodzeniem lub sytuacją materialną uczniów	analiza wpisów tematów w dzienniku elektronicznym	- tabela zbiorcza z analizy w EWD klasy, - dokumentacja nadzoru pedagogicznego dyrektora

6. DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘĆ TOWARZYSZĄCYCH

PRZEDSIĘWZIĘCIE	OSOBY ODPOWIEDZIALNE	SPOSÓB DOKUMENTOWANIA
1. Spotkania, uroczystości szkolne i klasowe, inscenizacje, wyjazdy i wyjścia edukacyjne organizowane w celu integracji klasowych grup rówieśniczych oraz identyfikacji ucznia ze szkołą.	Wychowawcy klas, nauczyciele.	- harmonogram przedsięwzięć opracowany we wrześniu, przedstawiony i zaopiniowany przez rodziców, - adnotacje w uwagach do harmonogramu
2. Warsztaty dla rodziców w zakresie strategii Ppb.	Klasowe Rady Rodziców pedagog dyrekcja szkoły	- informacja zwrotna od rodziców z wykorzystaniem "miękkiej" techniki ewaluacyjnej
3. Debaty/konferencje dotyczące dobrych praktyk wychowawczych dla osiągnięcia celów wychowawczych przyjętych w programie; zaproszenie gości z Wydziałów Pedagogiki i Psychologii oraz Humanistyki UMCS, z którymi szkoła związana jest umową partnerską.	Wychowawcy klas Koordynatorzy wyznaczeni przez dyrektora w poziomie klas rodzice-pedagodzy zaproszeni do współpracy i partnerzy szkoły	- reportaż fotograficzny i radiowy ze spotkań, - wnioski i podsumowania publikowane na szkolnej stronie www
4. „Savoir vivre na co dzień” – „Jesteśmy różni, a tacy sami” - konkurs recytatorski i plastyczny.	Wychowawcy klas I-III, poloniści; nauczyciele wychowawcy świetlicy szkolnej	- regulamin konkursu, - protokół z przebiegu przesłuchań konkursowych, - wystawa pokonkursowa, - reportaż z konkursu w gazecie szkolnej
5. Prezentacje uczniowskich spektakli w ramach Szkolnej Wiosny Teatralnej pod roboczym hasłem: <i>Bogaci różnorodnością!</i> Przedstawienia ukazujące wartość tolerancji i szacunku dla odmiennej sprawności, dostatku materialnego, przynależności kulturowej ludzi.	Koordynatorzy Wiosny Teatralnej	- wystawa fotograficzna z przebiegu prezentacji teatralnych

6. Wystawa plakatów i komiksów ze zwrotami grzecznościowymi, promujących koleżeństwo i pozytywne zachowania.	Nauczyciele - wychowawcy grup świetlicowych, bibliotekarze	- galeria fotograficzna prac zamieszczona na stronie świetlicy szkolnej
7. „Jesteśmy różni, a tacy sami” - tematyczne projekty edukacyjne, zrealizowane w grupach lub indywidualnie w formie wybranej przez uczniów, a związane z różnorodnością rasową oraz kulturową.	Nauczyciele plastyki, j. angielskiego, j. polskiego, informatyki, wychowawcy klas	- prezentacja projektów, w sposób wybrany przez uczniów, podczas spotkania z rodzicami podsumowującymi pracę w I semestrze roku szkolnego 2017/18
8. Przygotowywanie prezentacji uczniowskich we współpracy z Zespołem Szkół nr 4 w Lublinie.	Nauczyciele specjaliści szkoły współpracujący z ZS nr 4	- dokumentacja DVD
9. Spotkanie z policjantem/prawnikiem lub psychologiem policyjnym.	Wychowawcy klas 1-7	- autorefleksje uczniów zebrane w sondzie szkolnej przez Samorząd Uczniowski
10. Kontynuowanie zajęć socjoterapeutycznych.	Nauczyciele specjaliści	- dokumentacja prowadzących zajęcia
11. Promowanie osiągnięć uczniów - spotkania uczniów klas młodszych z laureatami konkursów.	Wychowawcy klas młodszych we współpracy z wychowawcami laureatów	- wspólne fotografie z laureatami zamieszczane na stronie szkoły
12. Aktywizowanie pracy Samorządu Uczniowskiego ukierunkowujące aktywność uczniów w różnych sekcjach tematycznych związanych z inicjatywami zaproponowanymi przez uczniów oraz akcji promującej postawy takie jak: - odpowiedzialność za słowo, - odpowiedzialność za swoje zachowania i współodpowiedzialność za kolegów z klasy, - szacunku i przestrzegania prawa szkolnego, - indywidualnej tożsamości ucznia związanej z "Szóstką" jako miejscem własnego rozwoju, pielęgnowania tradycji i współtworzenia historii dzięki osiągnięciom naszego pokolenia.	Zarząd SU, Opiekunowie Samorządu i wszyscy członkowie Rady Pedagogicznej szkoły	- skrzynka obfitości: bank pomysłów, wniosków i pytań uczniów, - dokumentacja Samorządu Uczniowskiego: plany, harmonogramy protokoły i sprawozdania, dokumentacja fotograficzna z debat, - protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej i Rady Rodziców z udziałem przedstawicieli Samorządu Uczniowskiego jako statutowego organu szkoły, - notatki w gazecie szkolnej "Szósty Zmysł"

7. EWALUACJA PROGRAMU

Niektóre z czynności ewaluacyjnych opisano w poszczególnych sposobach monitorowania osiągnięcia celów programu. Badania oceniające efektywność opisanych w programie działań zostaną uszczegółowione w planie ewaluacji wewnętrznej na rok szkolny 2017/18 zgodnie z zasadą triangulacji, czyli zapewnienia wyższej jakości prowadzonych badań poprzez stosowanie co najmniej dwóch odrębnych metod.

Analiza raportu z ewaluacji zewnętrznej wskazuje potrzebę wykorzystania narzędzi z platformy <http://www.seo2.npseo.pl/>, co umożliwi analizę porównawczą wrażliwych danych przedstawionych w raporcie.

8. BIBLIOGRAFIA REKOMENDOWANA DLA REALIZATORÓW PROGRAMU

- A. Lewicka-Zelent, *Obniżanie poziomu przemocy i lęku młodzieży gimnazjalnej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012
- B. Myrdzik, I. Morawska, M. Latoch-Zielińska, *O roli kulturowego doświadczenia w przestrzenności*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2016
- M. Rosenberg, *Edukacja wzbogacająca życie i Porozumienie bez przemocy. O języku serca*, Czarna owca 2006
- L. Larson *Porozumienie bez przemocy w mediacjach. Jak być trzecią stroną w konflikcie*. Czarna Owca 2011